

Język jako system znaków

POJĘCIE ZNAKU

Znak – taka czynność (bądź jej wytwór), której sens polega na zakomunikowaniu komuś czegoś.

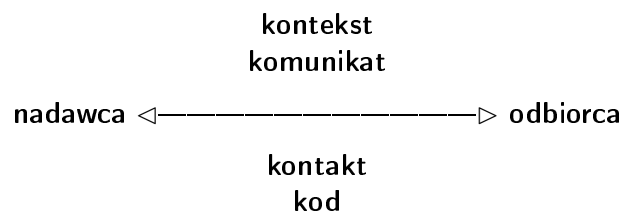
Własności znaku:

- A. jest dostrzegalny zmysłowo (dostrzegalny jest jego substrat materialny),
- B. ma nadawcę,
- C. ma odbiorcę,
- D. nadawca udostępnia znak po to, by ten został dostrzeżony
- E. oraz by wywołał u odbiorcy myśl o treści ustalonej przez nadawcę,
- F. i nadawca, i odbiorca znają, dotyczący owego znaku, uzus semiotyczny – ustalony w danej społeczności sposób postępowania się nim.

Oznaka tym różni się od znaku, że w jej przypadku brakuje bądź to nadawcy (oznaka naturalna), bądź to intencji komunikacyjnej (oznaka humanistyczna).

FUNKCJE WYPOWIEDZI JĘZYKOWYCH

Schemat komunikacji znakowej wg Romana Jakobsona:

Każdemu ze składników aktu komunikacji odpowiada jakaś **funkcja** znaku językowego (przy czym znaki często – jeśli nie zazwyczaj – występują w kilku funkcjach naraz).

Funkcje wypowiedzi językowych :

A. **poznawcza** (opisowa, symboliczna) – znak nazywa pewne zjawiska z rzeczywistości pozajęzykowej

Przykład: *To jest Ala. To jest kot Ali.*

B. **estetyczna** (poetycka) – wyraża się w nastawieniu na sam komunikat, a dokładniej – na sposób jego organizacji (formę)

Przykład: *O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny*

I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny...

C. **ekspresywna** – znak wyraża nastawienia, stany emocjonalne itp. nadawcy

Przykład: *Och! Jaka piękna katastrofa!* (nb. znak ten jest również narzędziem opisu, a więc występuje w także funkcji poznawczej.)

D. **impresywna** (sugestywna) – znak ma wywoływać określone stany u odbiorcy

Przykład: *Bacność!*

E. **fatyczna** – znak ma otworzyć kanał komunikacji (kontakt), bądź utrzymać jego drożność

Przykład: *Halo!* (w rozmowie telefonicznej), *Jednakowoż ładną mamy dzisiaj pogódkę.*

F. **metajęzykowa** – znak ma zwrócić uwagę na rodzaj kodu, stosowany w komunikacji

Przykład: *W języku jakuckim nie istnieją osobne wyrazy będące odpowiednikami polskich „niebieski” i „zielony” – oba te kolory są nazywane za pomocą jednego wyrazu, mianowicie „küöh”.* [J. Bańczerowski, J. Pogonowski, T. Zgółka, *Wstęp do językoznawstwa*]

G. **performatywna** – za pomocą wytworzenia znaku dokonuje się czynności, przez ten znak opisywanej

Przykład: *Ja Ciebie chrzczę ...* (wygłoszone w odpowiednich okolicznościach)

TRZY PERSPEKTYWY ANALIZY WYRAŻEŃ JĘZYKOWYCH

Każdy język możemy badać z trzech różnych perspektyw, szukając odpowiedzi na pytania:

1. Jak wyrażenia językowe są zbudowane?

Budowę i formę znaków rozważa się na gruncie **syntaktyki**.

2. Co znaczą?

Związkami między znakiem a jego znaczeniem zajmuje się **semantyka**.

3. Jak ich używać?

Związki między znakiem a jego użytkownikami bada **pragmatyka**.